

Plzeňský literární život

Knihovna města Plzně / Pro libris / Ason-klub

Kruh přátel knižní kultury

Ročník XXV / 2026

10

OBSAH

EDITORIAL

POEZIE

Petr Mojžíš: Kouzlo prosté chvíle 2

PRÓZA

Alena Zemančíková: Požár 4

PŘEDZVĚSTI

Jindřich Vacek: Jest růže a růže 7

PLŽ SMAJLÍK

Vhrsti: Velbloud v boudě VI. 9

KAPKY DEŠTĚ

Petra Kohoutová:

Jak vyměnit prsa za knížku 10

ILUSTROVANÉ ZBYTEČNOSTI

Vhrsti: Dánská královna..... 12

LISTY ASON-KLUBU

DRABBLE & DRABBLE

Peggy Kýrová: Nic se nemá přehánět,

Komu není shůry dáno 13

POSTPRAVDY

Stanislav Bukovský:

S písní na rtech 14

MLADÝ ZÁPAD

Helena Fikarová: Otázky z pěny 16

POZAPOMENUTÉ KNIHY

Vladimír Novotný: Drobné mince 18

(NE)KRITICKY

Ladislava Lederbuchová:

Svět M. Jansové není malý 20

Ivo Fencel: Svět je stále malý 21

ZVONCE KONCE

Vladimír Novotný:

Necejch o Šmídovi 23

EDITORIAL

Petr Mojžíš býval již před lety členem plzeňského Ason-klubu a svoji poezii tehdy vydával v edici Malých knížek (V čase posledním, 1997, Bylo jednou..., 1998), se svými haiku se ale objevuje v Plži úplně poprvé. Naopak Alena Zemančíková je již dávno zavedenou autorkou. Její próza Požár je ukázkou z připravované autobiografické knihy Tažení. Také zkušený Jindřich Vacek předkládá krátkou vizitku své nové publikace s názvem Jest růže a růže.

Ze zcela jiného soudku jsou jak ilustrované zbytečnosti, tak i rozverně hříčky od Vhrstiho – jeho šesté pokračování Velblouda v boudě. Rovněž povídka Petry Kohoutové nepostrádá ani humor, ani kapku osvěžení... To najdeme nejen v říjnových stoslovkách Peggy Kýrové, ale nemalou měrou též v textu Stanislava Bukovského S písní na rtech. Inu, doporučuji, milí čtenáři, vzít si k Plži i doušek vína. Na to letošní svatomartinské si ještě nějaký čas počkáme, ale na mladou tvorbu čekat nemusíme. Ačkoli Helena Fikarová píše spíše o otázkách z pěny, tedy nad pivem.

Z pozapomenutých knih tentokrát Vladimír Novotný vytáhl prozaickou prvotinu Petra Fingala, autorovy Drobné mince. Až o století později vydala svůj debut i Markéta Jansová. Z rozdílného, ale oboustranně chápavého pohledu se na něj dívají Ladislava Lederbuchová a Ivo Fencel. Co však vy, čtenáři – soudíte, že je svět malý nebo se v něm kousek místa ještě pro každého najde? Když prvotiny, tak i na konec zvonec: Zdeněk Šmíd a jeho próza Sbohem, Dicku v ohlédnutí Vladimíra Novotného. A teď už bychom mohli opravdu jen vyzvonit, co bude příště – tedy až v dalším Plži.

Jana Horáková

PETR MOJŽÍŠ

Kouzlo prosté chvíle

Ševelí listí
do korun stromů pší
čas verše sbírá

*

Pupen v rozpuku
tajemství obnovení
hledá půdu v nás

*

Včelička letí
za písni sladce lživou
je sníh v jabloních

*

Kvetou sakury
vidím je ve tvých vlasech
dávného žití

*

Zlatem pro duši
záplava žlutých květů
tvých forsytií

*

Chvíle hřejivá
zplodilo slunce zázrak
tvého úsměvu?

*

Šňůry krupějí
prosby země vyslyšel
stříbrojasný déšť

*

Nejen tráva zná
vyseděné místočko
ve zvalém mládí

*

Souznění slyším
vodami z lesních tišin
velebně zpívá

*

Odváté listí
do mých snů už padá sníh
těším se domů

*

Vodopád síly
plnými doušky smíš pít
z poháru bytí

*

Doznělo léto
zbyla jen potřhaná
motýlí křídla

*

Plačící říjen
neštěstí padá s deštěm
na svého strůjce

*

Vínem a zlatem
opojeni jen lidé
však jeseň jásá

*

Medová vůně
tvůj život stále sládne
Okusí jini?

*

Zbývá jen čekat
Zima nás lidi učí
zůstaňte svými

*

Pohřbena něha
pod ledem dávných časů
vzkřísí ji tání?

*

Alej kaštanů
brána ke štěstí dětství
Pocit bezpečí

*

Požádej o vstup
do lesní katedrály
strážce jejích bran

*

Léty zesládlý
na slunném kopci trůní
jabloňový sad

*

Na troskách hradu
vysoko nad krajinou
nutkání létat

*

Zůstat zcela sám
daleko od cest lidí
naslouchat tichu

*

Zlověsná mračna
nesou tíhu mlčení
chvění před bouří

*

Střípky teplých chvil
pod nebem popelavým
po lipách voní

*

Posledním vlakem
vracím se z lásky lesa
do chladu města

*

Dlouho v nás leží
závěje na vzpomínkách
z předešlých poutí

*

Žal k uzoufání
pláč v lesích stále hlubších
pro křišťál vody

*

Blázen se schoval
když déšť jako harfa zní
a tóny hladí

*

Pod nočním nebem
slyšíš hudbu vesmíru
suhvězdí tančí

*

Ve dnech ohnivých
blahodárný stín stromu
ochranu skýtá

*

Večerní rubín
klenotnici svou našel
v mědi borovic

*

Oživé tvary
vyčarované z ledu
neviditelným

*

Stříbrná bělost
lesk pláň zasněžené
a ticho zpívá

*

Bílá krása hor
čistotou vše oděné
v odlescích výšin

*

ALENA ZEMANČÍKOVÁ

Požár

Na požár mám jednu dětskou vzpomínku. V noci mě probudilo cosi nepopsatelného. Když jsem se podívala z okna, uviděla jsem na obloze rudou záři. Nic jiného, než ta záře na nebi nebylo, nebyl k rozeznání ani protější panelák, ani kopce na obzoru. Hořela kostelní věž.

Kamenná věž se špičatou helmicí, jak se to líbilo zdejším Němcům v 19. století, byla dominantou města. Byla vlastně jedinou zachovanou památkou na jeho středověkou podobu. V té době, kam požár patří, bylo všechno všude odemčené, úplně běžně jsme s ostatními dětmi na věž lezly, i do kostela bylo možno vstoupit celkem kdykoli. Někdy jsem se účastnila zvonění na zvon, který kupodivu ve věži přežil válku; to dělali starší kluci, my, malé děti, bychom zvon nedokázaly rozhoupat.

A teď věž kostela hořela, a když dohořela, vypadal kostel jako hrad: helmice i s krovem spadla dolů na dlažbu, kde ji hasiči uhasili. Kostel pak měl věž zakončenou rovně, tak, jak to mají kostely v Anglii – ale to jsme nevěděli, nikdo z nás v Anglii nebyl. Říkalo se, že věž tak zůstane, asi ji zakryli nějakou provizorní krytinou, ale to nevím, protože od té doby už se na ni nedalo vylézt, už byla dvířka v kamenném gotickém ostění dole zamčená. Samozřejmě hodiny přestaly odbíjet a zvuk zvonu taky zmizel ze života města. To bylo v Tachově, ve městě vzdáleném jen pár kilometrů od bavorské hranice, v kdysi královském městě, které se tou dobou odvolávalo jen na své husitské tradice.

A teď jedu vlakem z Karlových Varů do Chebu, je neděle, byla jsem na nějakém divadelním semináři a průvodčí mi při kontrole jízdenek říká: Víte, že v Chebu hoří divadlo?

Nevím a nemůžu dělat nic jiného než dojet na místo a utíkat k divadlu. V okolí není nic vidět, ale parkují tu hasičská a policejní auta. Pomyslím si, že to nebude tak zlé, budova stojí, zastavím se ve vrátnici, kde nikdo nesedí, a už to cítím: ten strašný, jedovatý smrad. Tu směs rakovinotvorných spalin syntetických materiálů, popela a vody. Hasič, konající službu místo paní vrátné, mi dovolí nahlédnout do hlediště: vidím obraz totální zkázy. Lustr visí jako obří mrtvý netopýr, z opony zbyly seškvážené cáry, potahy sedadel z modré syntetické látky úplně viditelně vysílají do atmosféry jedovaté výpary. Ze dřeva jsou na zemi ohořelé kusy v hromádkách popela.

Ochozy s ředitelnou a naší pracovní dramaturgů a režisérů zůstaly ohněm nedotčené, stejně tak herecké šatny a vlásenkárna s garderobiér-

nou. Nedotčené ohněm, ale potažené souvislým filmem mastného hnědého jedovateho slizu, který se z nábytku dá otřít (další měsíc dělám prakticky jenom to), ale z koberců ne, a právě odtamtud se neustále linou jedovaté výpary. Než nám dojde, že ten pocit nevolnosti a závratí není jen z psychického šoku nad tou zkázou, ale že je to otrava těmi zplodinami, nařídí hygienik pracovat v respirátorech.

Tahle sanace a dekontaminace skončí monumentální scénou v režii hasičského sboru. Několik mladých mužů upevní horolezecká lana na půdě, až v krovu, v prostoru, kde, pokud vím, nikdy nikdo nebyl. Napřed spustí dolů zbytky slavnostního lustru. Pak si vezmou na záda tlakové stříkačky a jejich úzkými tryskami ostříkují veškerý interiér. Proud vody, který by člověku svou silou, zkoncentrovanou do tenkého paprsku, dokázal i uříznout ruku, odstraní ze stěn zbytky sežehlých textilií, smyje ten jedovatý film, spláchne i výmalbu. Čtyři bytosti v plynových maskách zavěšené v prostoru se v hledišti několik hodin vznášejí v mlze. Je to tak přízračný výjev, že na něj koukáme z druhého balkónu a teprve přísné napomenutí velitele hasičů, že nás tím vodním bičem můžou i zranit, nás zažene pryč.

Pak se ještě odvážely textilie a ohořelé kusy z kulisárny a kostýmy, tak načichlé tím jedovatým smradem, že nebyly k použití, a sundávaly se reflektory, ve kterých popraskala skla a zkřivily se kovové schránky, ještě se musela vyhodit celá fotografická galerie herců, kteří byli v divadle od jeho založení po válce, protože skla popraskala a fotky se zkroutily a tváře zdeformovaly. Mezitím jsem umývala jeden výtisk divadelní hry vydaný Dilií za druhým, utírala regály, čistila psací stroj, váhala, jestli mám korespondenci vyhodit nebo zavřít do nějaké schránky a uložit v archivu. Archiv: ten byl až nahoře pod střechou, oheň se k němu nedostal, ale jedovatý dým ano, tak, jako všude. Nikdo neměl čas ani ochotu v místnosti bez okna archiv vyčistit, otevřít každou krabici s titulkem jednotlivé inscenace, octovou vodou otřít fotky a nápovědní knihu a novinové výstřižky dát do plastových obálek, které by se musely za tím účelem koupit. Tohle neudělal nikdo, ani já.

Vyšetřování dospělo k závěru, že požár divadla byl založen úmyslně. Do sedmé řady mezi sedadla někdo vhodil zapálený hadr namočený v hořavině, odtud se požár rychle rozšířil. Prostor nad jevištěm má tah jako komín, vzduch letí vzhůru vysokým prostorem, přefatým osvětlovacími lávkami a divadelními tahy, funguje to jako spalovací pec, je to k nezastavení. Večer předtím se hrálo, představení si koupila nová cestovní kancelář, která od otevření hranic začala vozit lidi do Chorvatska. V Jugoslávii byla válka, Chorvatsko neobyčejně potřebovalo příjmy z turistického ruchu na severním pobřeží, kde se neválčilo, zatímco starověký Dubrovník se měnil v ruiny. Možná to byl útok proti té cestovce? Možná projev divokého konkurenčního boje v devadesátých letech? Nebo čistá pyromanie? Nenávist k divadlu, nositeli listopadového převratu? Nikdy se to nevyšetřilo.

S ohněm jsme si hráli předtím už jednou. Bouralo se Rudolfinum.

V Chebu se tak jmenovala školní budova, postavená roku 1869 a pojmenovaná ve stylu tehdejší monarchické servilnosti po korunním princí Rudolfovi. Rudolfinum bylo skutečný chrám vzdělanosti, bylo v něm osmdesát tříd různých škol, od zdravotní až po gymnázium. Bůhví proč takhle monumentální architektura vídeňského architekta Korompaye během 20. století chátrala, proč školy byly postupně přemísťovány do modernějších budov, až jako poslední zůstalo gymnázium. Do budovy teklo, čehož využila dřevomorka, a zkázu dokonalo zemětřesení v roce 1985, při kterém budova praskla. Prázdná však stála dál, zarůstala plevelem a náletovými břízkami.

Dosvědčovala slávu a význam města, patřila k dokladům jeho kultury a vzdělanosti stejně jako divadlo a knihovna a koneckonců nemocnice. Ale byla zanedbaná a v době smělých developerských plánů se město nechalo dotlačit k rozhodnutí ji zbourat. V předvečer demoličního aktu uspořádali jsme s herci a chebským pěveckým sborem za Rudolfinum requiem, jeho krásu a slávu jsme v postavě mladé herečky uložili do rakve, v kostýmech rakouského vojska z fundusu a šavlemi z rekvizitárny vzdali čest, heroina přednesla Schillerovu báseň, sbor zazpíval sbor z Wagnerovy opery (už nevím, z které). Rakev byla nesena parkem až k Schillerově bustě, kde výjev jako kouzlem zmizel a na trávníku zůstal jen hořící klavír, z divadelního skladu vyřazená skříň pianina bez strun a ozvučné desky. Bylo to v listopadu, brzy byla tma, lidé chodili kolem z práce a z nákupu, město ještě neobklopoval věnec supermarketů, ještě stála cihlová budova jatek i továrny Eska a cestou ke Svatému Kříži klášter. Ještě nebyly dokončeny restituce, které ve městě a v okrese skoro nikomu nepřipadnou, protože německé majetky padly pod národní správu. Tím širší pole ovšem vznikne pro spekulace a to se dotkne i Rudolfinu, někdo si vycucá z palce, že budovu přestaví na hotel, půjčí si na to v bance spoustu peněz, s penězi zmizí, nic neudělá, banka budovu zrekvíruje a zpátky prodá městu, které se rozhodne ji zbourat.

Náš divadelní happening, který se odehrál rok poté, co bylo vyhořelé divadlo opraveno a znovu otevřeno, nevzbudil žádnou větší pozornost, občanskou ani policejní. Bylo to vlastně krásné a poetické, ten zpěv a recitace v listopadové mlze a pak hořící klavír v hloubi starého parku, ve spadném listí obrovských stromů, starých tak, jak staré je rozhodnutí městské rady prolomit hradby, postavit veřejné budovy a založit park. Tak, jako ve Vídni. Stromů tak starých, jak staré bylo Rudolfinum, které v oblacích prachu kleslo k zemi hned druhý den.

Zůstala po něm v zemi jáma. Nalétla do ní semena všelijakých rumištních kytěk a stromů, rozbujela se škumpa, břízy a olše, zlatobýl, šípek a slézová růže, vlčí mák a všeliké okoličnaté bejlí. Časem přibýlo odpadků.

JINDŘICH VACEK

Jest růže a růže

Rabi Chizkija promluvil, řka: Jest psáno: Jak růže mezi trním. Co jest růže? Toť Společenství Israele. Neboť jest růže a růže. Tak jako růže mezi trním jest zbarvena rudě a bíle, jest ve Společenství Israele Soud a Milosrdenství. Tak jako růže má třináct okvětních lístků, i Společenství Israele obklopuje ze všech stran třináct projevů Milosrdenství.

Zohar, Předmluva

I.

Když začal tvořit Bůh nebe a zemi, byla země neladná a pustá, tma vládla nad propastí a nad vodami vznášel se Boží duch. Bůh řekl: „Ať je světlo,“ a světlo bylo. Bůh viděl, že světlo je dobré, oddělil je od tmy a nazval je dnem a tmou nocí. To učinil v den první. V dalších dnech stvořil vše, co je mezi nebem a zemí, a sedmého dne odpočinul po všem, co vykonal. Tak se to učí všichni křesťané, a tak jsem se to učil i já. Ale jsou také tací, kteří věří, že na počátku stáhl nepoznatelný Bůh své nekonečné světlo tak, aby vznikl prázdný prostor a mohlo tak nastat stvoření. Poté z něj vytryskl paprsek *kaw* a začal vytvářet duchovní světy: svět Božství, svět Stvoření, svět Vytváření a svět Činu, jehož součástí je i náš pozemský svět. Dále věří, že je deset božských emanací, z nichž každá má svou barvu: bílou, stříbrnou, černou, modrou, červenou, zlatou, růžovou, oranžovou, purpurovou a fialovou. Tak tomu věří lidé, které nazýváme kabalisty, a jedním z nich byl i messer Lorenzo, s nímž jsem se vydal do Svaté země.

Nacházíme se v klášteře San poblíž Benátek a čekáme na příjezd svědka, aby mohl začít inkviziční soud. Jsou tady všichni: můj nebohý messer Lorenzo Salviati, Gherardo Strozzi, který ho k jeho neštěstí přijal ve svém florentském domě, Anselm Grau, jenž to všechno způsobil, i jeho sluha Thomas. Je tu i skřet Bricco; teď už nenosí pestré šatečky, které mu dodávaly vzhledu dítěte, ale vězí v kutně, kterou mu jeden zdejší řeholník zkrátil. Plandá na něm jako pytel a Bricco – až tady jsem se dozvěděl, že se vlastně jmenuje Andruccio di Pietro – se vystřihá žertů. Stejně jako Sasík Grau jen věčně mumlá žalmy a s pochmurným výrazem se chodbami kláštera ubírá na mši. Za denního světla tudy kráčím i já s lehkým srdcem, ale když padne tma, působí chodba tísnivě – z jejích stěn vystupují reliéfy nestvůrných tváří, na nichž tančí stíny vrhané plameny loučí. Není tu dona

Miriam, snad svědkyně, snad obžalovaná v nadcházejícím procesu. Pro ni není v mužském klášteře místo, a tak čeká na nedalekém hradě Castel Serenella, kde jí, jak jsem slyšel, nic nechybí – přebývá v ženských komnatách, kde o blaho jejího těla pečují služky a její duše kaplan. Hradní pán Lodovico da Roncade ji přijal velmi vlídně, dal se prý slyšet, že dona Miriam má stejné jméno jako Matka Boží, a nepřestává jí projevovat přízeň.

Jmenuji se Domenico Venturi a jsem sienský měšťan, věnuji se obchodu. Toho loňského roku 1573 jsem se vydal do Svaté země, abych se pomodlil u Spasitelova hrobu a odčinil tak hřích, který mě tížil: vydal jsem svědectví proti nebožačce, která pak skončila v plamenech hranice. Moje loď vyplouvala z Benátek, a tak jsem cestoval přes Florencii, na jejíž krásu se pěji chvály, a tam jsem se pár dní zdržel. Hned po příjezdu vedla moje první cesta k proslulému dómu Panny Marie Květné, jehož nádheru Florentané tak rádi vynášejí, i když podle mě ničím nepředčí naši sienskou katedrálu, které vtiskli konečnou podobu Giovanni di Agostino a po morové epidemii jeho bratr Domenico. Pomodlil jsem se v dómu za zdar své cesty a pokračoval jsem v obhlídce města, zejména místních svatyň; došel jsem až na pověstný Starý most, klenoucí se přes řeku Arno, ale pach masa z řeznických krámů mě rychle zahnal na břeh. Právě jsem krácel po náměstí Piazza della Signoria, kde před téměř sto lety skončil v plamenech nešťastný Savonarola, když tu se strhl prudký déšť a ten mě zahnal do nejbližšího hostince, kde jsem doufal nepohodu přečkat. Liják však neustával, a tak když jsem zahnal hlad, objednal jsem si demižón vína, z něhož mi hostinský naléval. Třebaže naše toskánské víno není nijak silné, přibývajících poháry mi rozvázaly jazyk a já jsem se spolustolovníky čile rozmlouval. Vyprávěl jsem jim o Sieně, o svém obchodu s látkami, který jsem převzal od svého otce Girolama, váženého člena cechu soukeníků a vzdělaného muže, spřízněného s rodinou Piccolominiů, o své cestě do Svaté země (o svém hříchu jsem arcí pomlčel), a aby toho nebylo málo, vyprávěl jsem jim i svůj sen.

Ten sen mi přinesl takové ulehčení, že jsem se o něj se spolustolovníky podělil. A osud tomu chtěl, že se k nám přitočil lišák hostinský, který nejspíš chtěl v nestřežené chvíli přičinit křídou na stůl další značku za pohár, který jsem však nevypil. Poslechl si mé vyprávění a potom řekl: „Bůh je mi svědkem, že právě takový sen tu včera vyprávěl vznešený muž, který rovněž míří do Svaté země.“ Ještě mi prozradil, že onen šlechtic u něho jídá každý večer, a nabídl se, že mě s ním seznámí, protože ten sen se nám jistě zdál řízením Prozřetelnosti. Tak jsem se setkal s messerem Lorenzem Salviatim.

VHRSTI

Velbloud v boudě VI.

Jágrova hokejka

Balím pěknou Korejku
na Jágrovu hokejku.
Snad už její city vzplanou,
když ji mám i podepsanou.

Hokejoví fanoušci

Hádali se o kus gumy,
spravily to čtyři rumy.

Na konci sil

V hrudi kudlu, v zádech kopí,
z tržných ran krev mocně teče,
vlci větří moje stopy,
hlava třeští, v břiše křeče,
zničený a na kolenou
potřebuju dovolenou.

Kráska pod javorem

Hoví si ve stínu javoru
uprostřed zlátnoucích polí.
Sedí a ráchá se v lavoru,
chlupaté nohy si holí.

Mocně šumí statný javor,
chlupů už je plný lavor.

Amatéři

Jsme milenci amatéři,
posteloví kaskadéři,
roztoužené osoby,
co si sdílí choroby.

Jsme milenci nemožní,
zítra jdeme na kožní.

Bod nula

– Byl to pro mě bod nula,
když's mě nožem bodnula.

– Nikdo by tě nebod,
kdybys našel G-bod!

Chvilka

Jen se hnula peřina,
párkrát tam a zpět.
Byla to snad vteřina,
maximálně pět.

Mroži

Sledujeme párek mroží,
na loži se pilně množí.
Jak v sexu bezpečně plout, ví,
dělají si to jen ploutví.

Vyletěla včela

Vyletěla včela k ránu
povzbuzená časným jarem
k loukám plným tymiánu,
za sluníčkem, za nektarem.

Vyletěla včela z úlu,
teď se v básni zviditelní.
Dneska měla trochu smůlu,
rozplácla se o sklo čelní.

Až se všichni vypláčem,
rozmáznou ji stěračem.

Noční směna

Zatímco ty klidně spíš,
pilně plením naši spíž.

PETRA KOHOUTOVÁ

Jak vyměnit prsa za knížku

Na stará kolena (no, ne úplně stará, ale mladá taky zrovna ne) se Klára rozhodla, že by to chtělo nějaký upgrade. Asi ne právě upgrade kolen. Dokud nevržou, nebo aspoň vržou potichu, je to v pohodě. Ale co takhle prsa? Na těch je působení času a gravitace poznat víc než na kolenou. Klára to chvilku zvažovala. Pak pokrčila ne už úplně mladými rameny a začala pátrat na internetu. Nezávazně. Tím se nic nezkazí. Maximálně může člověk zažít šok a zděšení. To se právě stalo Kláře, když zahlédla cenové rozpětí požadovaného úkonu. Už dolní hranice se tyčila vysoko nad její možnosti. Horní se ztrácela v oblacích. „Hm, tak nic, stejně by bylo divný mít v prsou kusy silikonu,“ usoudila ve stylu kyselých hroznů.

Chtěla už vyhledávání ukončit, když si její pozornost vyžádal ještě jeden odkaz. *Modelace prsou vlastním tukem*, stálo tam doslova. „Cože?“ Klára odkaz rozklikla, přečetla si text a byla zaujata. Vlastní tuk se prý odebírá z oblasti břicha nebo stehen! Jak geniální myšlenka, přinášející nečekané benefity! Možná to není úplně původní myšlenka, vezměte si například distribuci kávy. V Brazílii je jí plno, takže je logické přesunout ji na jiná místa, kde je kávy nedostatek. Modelace prsou vlastním tukem se evidentně řídí stejnou logikou. Ale geniální to je stejně!

Zkoumavě se zadívala na svoje břicho. Se zájmem ho prohmatala. Usoudila, že základní komoditou, potřebnou k modelaci, disponuje. Cena zákroku by ji šokovala, kdyby předtím neviděla, kolik stojí silikonová krása. Takhle jí to připadalo... no, pořád dost drahé. Ale už se jí aspoň nedělalo mdlo. Tak se objednala na konzultaci. Nezávazně. Tím se nic nezkazí. Ačkoli přesun jejího vlastního tuku z míst, kde je ho nadbytek, na místa, kde se ho naopak nedostává, nebyl ani zdaleka jistou věcí, nemohla se ubránit představě, jak si kupuje o číslo menší džíny a o číslo větší podprsenku. Nebo o dvě čísla? Obojí o dvě čísla. I větší, i menší. „Asi to závisí na množství vlastního tuku,“ pomyslela si logicky. „Říká se tomu přímá úměra. Čím víc tuku, tím větší potom budou prsa. Tak co kdybych si dala dort?“ A dala si dva.

Nastal den konzultace. Už v jejím úvodu zjistila dvě skutečnosti, jednu pro ni nepříliš důležitou, druhou naopak zásadní. Dozvěděla se zaprvé, že plastický chirurg je Slováček, a potom to, že menší džíny a větší podprsenka se konat nebudou. Obojí bylo jasné z tohoto souvětí: Pozrite, tento postup nie je pre vás vhodný.

Další průběh konzultace Kláře odkryl ještě dvě informace, jednu svým způsobem potěšující, druhou spíš naopak. Tou svým způsobem potěšující informací bylo, že nedisponuje dostatečným množstvím vlastního tuku.

„V této situaci by tomu možná mělo být naopak. Člověk by měl být zklamán, že nemá dost tuku, který se dá přesunout jinam,“ uvažovala Klára, „ale ukažte mi ženu, která by se nezaradovala, když jí plastický chirurg řekne, že je vlastně moc hubená!“

Horší to bylo s druhou informací: „S vlastním tukom môžete prsia iba zväčšiť, ale nie tvarovať. A vy potrebujete viac tvarovania ako zväčšovania.“

„Aha, takže sice hubená, ale stará!“ To bylo celkem jasné, protože mladá prsa, narozdíl od starých, většinou tvarování nepotřebují.

Slovenský pan doktor samozřejmě Kláře nabídl alternativu, ale byla to jedna z těch, jejichž cena jí už předtím způsobila závrať. „Tak sbohem malé džíny a velké podprsenky,“ odeslala Klára zmíněné kusy oděvu zpátky do říše snů. No, vlastně tam byly vždycky, jen se na chvíli zdálo, že by se mohly přesunout do reality.

Cestou z dvojjazyčné konzultace domů byla nejprve trochu zklamaná, potom ale převládl radostný pocit, pramenící z toho, že vlastně právě ušetřila dost peněz. Muž by to nejspíš nepochopil (což je jeho problém), ale je to podobné, jako když si například koupíte boty ve slevě. Jestli původně stály 1500 korun a vy jste je koupila za 1000, tak jste samozřejmě ušetřila 500 a můžete si koupit ještě tričko.

To, že byste vůbec neutratila těch 1500 korun, pokud byste si nekoupila ani boty ve slevě, ani tričko, to samozřejmě není žádný argument. Něco takového může říct jedině ten, kdo nemá o správném šetření ani potuchy.

Kláru tedy kromě pocitu ekonomické zdatnosti hrálo ještě vědomí, že si za ušetřené peníze může koupit něco jiného. „A vlastně,“ říkala si, „ani jsem ta prsa tolik nechtěla. Pořídím si něco lepšího.“

Zase kyselé hrozny. Jenomže co když jsou hrozny náhodou opravdu kyselé? Co když někde rostou nějaké mnohem, mnohem sladší? Jenom je najít.

A Klára měla pocit, že je našla. Ještě pořád byla na cestě domů, když ji napadlo, že teď, právě teď, nastala ta pravá chvíle k tomu... napsat konečně knížku. A vydat ji vlastním nákladem, protože čekat na odpověď nakladatele, to už by jí i ta kolena mohla dočista zrezivět, nebo by se ani dočkat nemusela. Vzpomněla si na stohy popsaných papírů (ty se vršily, když byla ještě holka a nikdo neměl doma počítač – ano, je to už dost dávno, no a co?). Vzpomněla si na zápisky z let pozdějších, které už psala na notebooku, na všechny ty básničky, nápady a nedokončené povídky.

Možná jí tenkrát chyběla odvaha, určitě jí chyběla trpělivost k čekání na odpověď nakladatele, no, a taky jí chyběly peníze na vydání vlastním nákladem. A to se právě změnilo, když dokázala tak šikovně ušetřit.

Když přišla domů, uvařila si kávu, sedla si k notebooku a začala psát povídku o tom, jak vyměnila prsa za knížku. V hlavě už měla dokonce i část závěrečného poděkování: „V první řadě bych chtěla poděkovat plastickému chirurgovi MUDr. Karolu Baranovi za to, že mi poskytl jedinečnou šanci ušetřit značný obnos...

VHRSTI

Dánská královna

Dánský překlad Pána prstenů ilustrovala pod pseudonymem Ingahild Grathmer vládnoucí královna Markéta II.

- Markéta II. byla nejdéle vládnoucí královnou současnosti. V čele Dánska stála přesně 52 let.
- Kromě výtvarného umění se věnuje také archeologii. Účastnila se vykopávek v Itálii, Egyptě a v Jižní Americe.
- Navrhuje si vlastní kostýmy a módními časopisy je dlouhodobě považovaná za jednu z nejlépe oblékaných žen.
- Mluví plynně dánsky, francouzsky, anglicky, švédsky a německy, částečně i faersky.
- Až donedávna byla vášnivou kuřáčkou, která vykouřila údajně tři krabičky denně.

PEGGY KÝROVÁ

Téma: Bodláči

Nic se nemá přehánět

*Do vlasů bláznivej kluk
mi bodláky dával...*

Jo, dával. A jí se to líbilo, připadalo jí to tak úžasně romantický. On jí připadal romantický. Žádnej mastňák.

A tak měli správnou romantickou svatbu. Věneček z bodláků sice brzy začal dost nepříjemně škrábat a večer měla co dělat, aby jí jeho pozůstatky nezůstaly ve vlasech, svatební kytice z vlčích máků nedožila ani konce svatebního dne a při opékání buřtů se přistihla, že kacířsky sní o tradiční knedlíčkové polévce. A později, že mastňáckým kamarádkám ty zlaté snubní prstýnky docela závidí.

Jo, romantika je hezká věc, ale i ona musí spolu s člověkem zrát.

Téma: Záblesk

Komu není shůry dáno

Po dlouhém čekání zapraskalo houští na protější straně mýtiny. Větve se pohnuly a na paseku ozářenou světlem Měsíce konečně vyšel On. Nádherný šestnáctěrák. Urostlý, vznešený, prostě hrdý král lesa.

Klidně a nevzrušeně kráčel pomalu mýtinou. Občas sklonil svoji ušlechtilou hlavu, aby si uždibl tu trochu travičky, tu zas trochu listí. Rozvážně kousal sousto a nevzrušeně se rozhlížel kolem sebe. Vítr vál směrem od něj.

Nádherný, nádherný kus! Výstavní exemplář. Čekat na tebe se vyplatilo. Dneska tě konečně dostanu.

Záblesk světla, jelen se otáčí a hbitě mizí mezi stromy.

„Ty idiote,“ křičím na kolegu, „to sis nemohl vypnout ten zatracenej blesk?“

STANISLAV BUKOVSKÝ

S písní na rtech

Když jsem byl docela malý, naučili mě písničku Pásla ovečky v zeleném háječku, pásla ovečky v černém lese. Leč Nikdy se nevrátí pohádka mládí, ze všech pohádek nejkrásnější. Tenkrát po válce, po osvobození z německé okupace, jsem z rádia často slýchal: To jsem já, svoboda mladá, v červený květ vykvetlá. Začalo budování, k tomu se vyhrávalo: Vyhráme si rukávy, až se kola zastaví, hej rup, hola hej, hej rup, hola hej, do práce se dej. Budoucnost se jevila růžově, mohli jsme se těšit, že Zítřka se bude tančit všude. Bylo Ljehko na sjerdce od pjesni vesjoloj. Všichni jsme byli mladí, mladý je soudruh Stálin, mladý je každý komunista. I děti přiložily ruku k dílu, zpívaly si přitom Pionýrský úkol známe, ve všem první chceme být. Pionýr dobře vždy vykoná práci svou, pionýr dojde k cíli, neboť myslí na vlast svou. Zlobivé děti bylo třeba usměrnit častuškou Fleischmane, Fleischmane, copak je to s tebou, že se zase pereš s jiným neposedou. Dneska máme rýži, to si pochutnáme, až na Zdeňku Kódlů ji všichni rádi máme. Cožpak je to správná věc, takhle si vybírat? Ale všechno bylo na dobré cestě, práce šla od ruky, Kupředu levá, kupředu levá, zpátky ni krok. Uličníci si to ale přeonačili na Kupředu levá, dejte nám chleba, my máme hlad. Ale nic naplat, nikdo neměl hlad, protože Nikde tolik štěstí nerozkvétá, nikde nelze radostněji žít.

Nezapomínalo se ani na folklor: Když si ma nechtíla, vem si ševce, budeš mít každý den nový stříce, nebo rozverně: Ein und zwei schweinererei in Tyrol. Jódlování jsme procvičovali příhodným slůvkem Hemeroidy, pěkně se to rozléhalo zvláště na horách. Vábila nás taky exotika a moře nám chybělo, snili jsme o tom, že Plují lodi do Triany, plují lodi do Malagy, plují lodě na vše strany, nenese mě žádná z nich. Darebáci z toho udělali Plují lodi do Triany, naše máma nemá maggi, vaří pořád bramboračku, já z toho mám potom sračku. Zato my Máme doma vorvaně, koupe se nám ve vaně. Hej bába ryba. A Máme doma kýbl bublin. Chtěl bych vidět Pánaboha, jak mu lítá ruka noha. Anebo: Ve hrobě ležela příšera, cvakala zubama do šera. Občas docházelo i na pracovní motivy: První den prohlížím koleje, aby tam bylo dost oleje, když tam není dost oleje, tak se ten olej na koleje doleje. Druhý den i ty další se postupovalo stejně. Oblíbená byla doposud i Babička Mary. Pak přišlo EXPO 1958 a s ním píseň Helou, sako do flaštičky, helou, botičky do špičky, helou, figuru celou a tak dál, hlavně se to však hvízdalo. V písni Včera neděle byla jsme se dozvěděli, že láska vše natolik změní, že ani tvrdá mez netlačí. Do toho přišla odkudsi z dálky písňová konkurence s takovými písněmi, jako je ta světoznámá Yellow Submarine. Ale není nad

lidovky, jako je třeba tato: Nedaleko Kolína mlynář hezkou dceru má, šupajdy, šupajdá, dva kluci se radili, jak by mu ji zkazili, šupajdy šupajdá, jak se nám to jde, jeden si do pytle vlez, druhé ho do mlejna vez; ta je ke všemu i pochodová, vhodná pro trampy, když Daleká je cesta má, posetá je hvězdama, protože je to píseň bezmála nekonečná. V době vzrůstajícího se ateismu bylo zapotřebí taky připomínat boží jsoucno, například písní: Rouhala se Blažková, rouhala se Bohu, Bůh ji za to potrestal, potvoru, zlá-mala si nohu. Na všeliká trápení se písní nabízel lék, ne vždy však byl po ruce: Já mám bol a ten bol mě bolí, alkohol, všechny rány hojí, kdybych já měl alkohol, ožral bych se až na mol.

Starých i nových písní trampských bylo bezpočet, třeba: Hary Kary to byl muž, na prdeli nosil nůž, ženu propil v Arizoně, děti v Kanadě. Zpívali jsme písně plné hrůz, nejhorší byl čundrblues. A taky: Když my v Plzni tančit jdeme, rokenrol jen trsat chceme, z nás, když někdo tancoval, díval se celej sál. V písni Přes spáleniště, přes krvavé řeky jsme melodii pone-chali, ale slova změnili na My, sifilisti, my to máme jistý. Na vojně jsme pak pěli píseň tklivou: Sluníčko zapadá za Liptovskou horu, zas je den za náma, chvála Pánubohu, zas je den za náma, na další čekáme, snad se tě, civile, snad se tě dočkáme. A dočkali jsme se. Pak bylo třeba se nějak uživit. Třeba jako ten v písni: Vydělávám si fotbalem, vydělávám si fotbalem, kop kop kop, to je džob. A ne jako jiný v jiné písni: Při silnici do Prášil jeden mladý cestář žil a kamení a kamení a kamení tam roztloukal, když silnici štěrkoval, kterou se prý ve Škodovce vyhlašoval poplach milicionářů. Těm se to pak vymklo z rukou a došlo k jistým událostem. Při nich přišla na svět píseň Běž domů Ivane, čeká tě Nataša. V rádiu se později hrála píseň Što bylo adnaždy, to možet byť navždy. Ale nic není navždy, všeho jen do času. Když najednou skončila zase jedna dočasnost, zaznělo na náměstích Jednou budem dál, a znělo to mocně jak husitský chorál, být nepřátelé nablízku, vzali by okamžitě nohy na ramena. V jedné písni pak zpívající trval na tom, že Plzeň osvobodil Patton s tanky a děly. Pak na tradici star-ších písní, kupříkladu té, co se v ní zpívá Máte teď, majore, dvacet sedm a svět je mladý podle vás, a také té o kapitánu Minaříkovi navázala tehdy potřebná Píseň o radaru. A později opět na někdejší píseň Kupte mé tělo, jež prodávám, nemocnou mámu já doma mám navázala píseň s podobně citovým námětem Máma mi dala na krk klíč.

Písně se, jak víme, musí střídat, veselé se smutnými, poučné s dareb-nými. Zpívá-li zpěvačka Mám boky jako skříň, pochvalme ji, protože sebe-kritika nikdy neškodí. Z toho, že ji na Miss nevzali, ať si nic nedělá, v jiné pěkné písni se chválí dáma při těle, protože ty hubené jsou kyselé. A teď si dejme jednu nabádavě optimistickou, notně starou, zato stále dobrou: Vzhůru Češi, Bůh nám přeje, stůjme pevně při svém právu, chraňme vlast a Čechů slávu. Pak zase lehkovažnou: Šup sem, šup tam, s náma už to nevyhrajou, šup sem, šup tam, nám už je to všechno fuk. A na závěr píseň hezkou, lety prověřenou: Kde domov můj?

HELENA FIKAROVÁ

Otázky z pěny

Každý může pravděpodobně pomoci jen někomu, jehož bolest kdysi sám prožil.

Hospoda praská ve švech, štamgasti se překřikují, kdo měl víc piv, a kuřáci u vchodu si stěžují na otravné zákony jako každý rok, když se začne ochlazovat. Milan právě dorazil. Rozepne bundu, přimhouří oči a skenuje lidi u stolů a hloučky postávající u baru. Měl si vzít dioptrické brýle. Zapomíná, že mu po posledním měření oficiálně přibyla dioptrie, a pokud neví, co mají kamarádi na sobě, musí stát pár metrů od nich, aby je poznal. Vydá se hlouběji do útrob Plzeňky a snaží se na ostatní moc nezírat.

„Mílo, tady!“ ozve se po chvíli za jeho zády. Uleví se mu, už stačí jen vydat se za známým hlasem. „Vpravo u okna,“ slyší vteřinu před tím, než spatří Ondřejův kulatý obličej. „Ty sis nevzal brejle vole? Ti nedošlo, že nás zas budeš hledat?“ zeptá se kamarád a mávne na číšnici. Nečeká na Milanovu odpověď a automaticky mu objedná jednu hladinku. „Sedni si, vole, jsem z tebe nervózní.“

Milan přehodí podzimní bundu přes vyřezávané opěradlo a sedne si na tvrdou hospodskou židli. „Ahoj všichni. Omlouvám se, že jdu pozdě,“ pozdraví osazenstvo a jen zběžně proběhne pohledem po obličejích kolem stolu. Ondřej, Sekyrka, Mára, Alice a Zmrzlík. Lepší účast než posledně, kdy v hospodě seděli ve třech a v devět šli domů. „Ahoj, čáu, zdary, ahoj, Mílo,“ ozvou se pozdravy kamarádů. Milan kývne, poděkuje číšnici za plzeň a všichni si ťuknou. „Tak na přátelství, kamarádi,“ řekne Ondřej a vylije si z plné sklenice trochu piva na ruku. „Kurva, to budu zase celej večer lepit, vole.“

Milan se nervózně rozhlédne po hospodě a napije se. Tiše doufá, že se ho nikdo nebude na nic ptát. Hlavně ne na tu jednu věc. „Jsi nějakej bledej, vole, bys měl začít brát děčko, nebo přes zimu zmizíš,“ ozve se znovu Ondřej. Zmrzlík nenechá Milana dlouho přemýšlet nad vhodnou odpovědí. „Tyvole Ondřeji, drž už hubu a radši nám to dopověz s tou svojí mladou.“ Milan se usměje jako poděkování za záchranu, napije se piva a zaposlouchá se do peprných historek z milostného života mladšího kamaráda.

V půl jedenácté už je v Plzeňce poloprázdno a u stolu s Milanem sedí jen Ondřej, Zmrzlík a Alice. Zrovna dokončují debatu o vlivu Trumpova šílenství na akciový trh. „Nepůjдете si někdo zakouřit?“ zeptá se Alice a rozhlédne se po tvářích kamarádů ze střední. Tehdy se nemusela ani ptát a šli rovnou všichni. „Já teda nekouřím, ale půjdu s tebou převelice rád, když

budeš kouřit ty," prohlásí Ondřej a mrkne na pohlednou kamarádku po čtyřicítce se zapalovačem v ruce. „Furt stejnej..." utrousí Alice, protáhne se z rohového místa u stolu, vezme kabát a odejde před hospodu. „Troufám si říct, že je to kompliment," zhodnotí Ondřej a otočí se na Milana. „Milánku, pověz nám taky nějaký novinky ze života. Už víme, že úspěšně investuješ, co dál? Nějaká štabajzna na obzoru? A jak se má ta tvoje luxusní ségra?"

Milan vypustí táhlé *hmmm*, když rozmýšlí svou odpověď, a provrtává přitom zelený podtácek. Pak zvedne oči a klidně odpoví: „Jo, tak ta bude mít příští týden luxusní pohřeb." Ondřejovi z obličeje poprvé za celý večer zmizí úsměv. „Tyvole, Milo, tobě zemřela ségra?" Věčný vtipálek je tatam a v jeho očích se usadí výraz, který se skoro podobá soucitu. „To mě mrzí, kamaráde, to jsem netušil." Ve skupince se rozprostře ticho, přerušované jen vzdálenými rozhovory od vedlejších stolů. „Hele, život jde dál. Je to na hovno, ale to se musíš pochlapit, zatnout zuby a prostě žít bez ní. Ségra by určitě nechtěla, aby ses nechal stáhnout do sraček, protože tu není. No nemam pravdu?" Milan pomalu kývne, ale dál mlčí. „Mně když před pár lety zemřela máti, nemoh jsem to tejdny vůbec rozdejchat. Nebyli jsme na to připravený. Ale pak jsem zatnul zuby a nechal to bejt. To je to nejlepší, co pro ně můžem udělat. Nechat je jít."

Protože Milan nic neříká, vyhodnotí Ondřej situaci jako uzavřenou. „Sorry, kluci, já se musím jít nutně vychcat." Zvedne se ze židle, a než projde kolem Milana na toaletu, položí mu ruku na rameno a jemně stiskne. U stolu zůstane Milan a Zmrzlík. Ten zírá do püllitru a prstama drtí jeho ucho. „Milo..." začne a pak znovu ztichne. „Nevím, co říct," přizná se. Milan se na něj podívá a zavrtí hlavou na znamení, že nemusí. Působí klidně a zamyšleně. Zmrzlík se podrbe v rozčuchaných vlasech. „Jaký to je?" zeptá se Milana po chvílce. Ten se mu překvapeně zadívá do očí. Zmrzlík mu chvíli pohled opětuje, pak jím uhne a znovu ho utopí v pivní pění. „Sorry, to je fakt debilní dotaz," omluví se a poposedne si na lavici.

„Úlevný," ozve se z druhé strany stolu. Zvedne zrak a vidí klidný pohled kamaráda. „Je to úleva," zopakuje Milan. „Byla dlouhý roky nemocná, chudák trpěla jak kůň. Moc lidí to nevědělo, byla to taková hodná myška. Strašně hodná ženská. Zhoršovalo se to a ona to stejně nechtěla dát najevo. Chodil jsem za ní na Belánku v posledních týdnech aspoň obden. Upřímně, už jsme to za sebou chtěli mít všichni." Zmrzlík kývne, aha. Nic neříká. „Fakt na hovno se vysvětluje, že sis týdny přál, aby tvoje sestra konečně odešla. Lidi to nechápou. Nedivím se jim. Je to krutý." Milan si přes svetr začne škrábat strup na levém předloktí, pak se přistihne a přestane. Položí obě ruce vedle sklenice s pivem.

„Nikdo blížkej mi neumřel, neumím si to představit. Ale podle mě to stejně nikdo z nás nepochopí. Myslim smrt. I když si budem myslet, že jo," řekne potichu Zmrzlík a šukbne sebou, když periferně zahlídne Ondřeje, který se vrací ze záchodu.

„Tak co, chlapci, co takhle ještě na panáčka,” nadhodí Ondřej, ale hned pozná, že se jde domů. Když se za pár minut vrátí Alice s omluvou, že se zapovídala se známými, už se jen přidá k placení útraty a hromadnému odchodu.

Alice si objednala Liftago, aby ji odvezlo na Doubravku, a Ondřej nakonec zapadl ještě do Zlaté krávy, kde cestou do sadů Pětatřicátníků narazil na kumpány z vysoké. Zmrzlík s Milanem společně čekají na zastávce tramvaje. Jeden na jedničku, druhý na dvojku. Podle společného ticha to zní, že už dnes zaznělo všechno, co mělo. Když na zastávku vjede ve směru od Plazy Zmrzlíkova dvojka, podá mu Milan na rozloučenou ruku. „Děkuju,” řekne a propaluje ho pohledem. „No... To není vůbec za co, Mílo,” odpoví Zmrzlík rozpačitě. „Ale jo, je. Že ses zeptal,” řekne Milan. „On se totiž nikdy nikdo neptá.”

Zmrzlík mu stiskne ruku a plácne ho do ramene. Usměje se na pozdrav a doběhne ke dveřím. Ty zapípají, zavrou se a tramvaj se rozjede Prešovskou k nočnímu náměstí.

POZAPOMENUTÉ KNIHY

VLADIMÍR NOVOTNÝ

Drobné mince

O Petru Fingalovi, rodákovi z Radnic na Rokycansku, jsme se svého času podrobněji rozepsali v publikaci Plzeňská literární vlasti(ne)věda a předtím i na stránkách Plže, jenže od té doby už uplynulo vícero let. Proč si tudíž tohoto tvůrce, který patří k neplodnějším a nejpilnějším západočeským literátům, znovu nepřipomenout? Ať totiž chceme nebo nechceme, Petr Fingal (1891–1940) záhy vstoupil do plzeňských literárních dějin. Navíc nemálo intenzivně jako redaktor, žurnalista i jako beletrista, ovšem po deseti letech agilního působení v Plzni přesídlil do Prahy. Ve své rozsáhlé tvorbě se však k západočeské tematice nejednou vracel: připomeňme aspoň jeho dvoudílný román Pro nová hesla (1926), v němž zvětšil rodné Radnice v dobách bouřlivých společenských zvrátů kolem roku 1918. Takovým literárním svědectvím o tehdejších pohnutých časech se Plzeň kupodivu nemůže pochlubit: nenašel se nikdo, kdo by ho napsal aspoň „po fingalovsku“.

Radnický rodák Fingal (původním jménem František Fingl) v západočeské metropoli studoval na tamějším učitelském ústavu, poté přes svůj mladý věk redigoval periodika Plzeňský kraj a Rozkvět a nějaký čas dokonce vedl pod kuratelou uznávaného nakladatelství Karla Beníška (v němž svou prvotinu vydal Jiří Wolker) literární měsíčník Vzlet. Můžeme tudíž konstatovat, že budoucí pilný romanopisec se stal jedním ze zakladatelů plzeň-

ského literárního časopisectví. Jenže v době, kdy se ujal redigování zmíněného periodika, už měl Petr Fingal ne jeden literární a také dramatický krůček za sebou, neb před nástupem do Vzletu již vydal několik knižních titulů. Později podle tvrzení Arna Nováka psal i „bezstarostné romány“, vraťme se proto raději k jeho s Plzní spjatým začátkům.

Právě jako plzeňský žurnalista totiž dal Petr Fingal dohromady svou živou první knížku, mluvit však o plzeňském debutu můžeme jen do určité míry. Nepochybně mladý autor neměl financí nazbyt, a tak nepřekvapí, že jeho prozaický debut s názvem Drobné mince (s podtitulem Dvanáct povídek) přišel na svět „nákladem menšinového týdeníku Pařík (red. F. Böhm)“, vydávaného v severočeských Třebenicích, tedy nikoli v Plzni. Tiskárna se také nenašla v tehdejší Fingalově působišti, nýbrž v Praze ve staroslavné čtvrti Vyšehrad. Co je však nejpodstatnější: dočítáme se, že autorovy povídky, zařazené do této knížky, vznikly již v letech 1906 až 1909, neboli v době, kdy jejich pisateli bylo všehovšudy patnáct až osmnáct roků. Bylo mu jen devatenáct, když titul v roce 1910 vyšel.

Zejména na úvodních povídkách zařazených do autorova debutu je pochopitelně znát, že jsou dílem literárního začátečníka, který ovšem již v uvedeném, tudíž pramálo dospělém věku prokazoval zjevný dostatek náležitosti vypravěčského talentu. Vesměs skutečně jde o „drobné mince“ čili o epizody, momentky, dílčí postřehy či skici z každodenního života. Dodejme, že bezpochyby plzeňského, i když se teoreticky mohly odehrát rovněž v jiném českém městě na počátku minulého století. V dalších knížkách Fingal jednoznačně toto směřování k realistické drobnokresbě cílevědomě rozšířil a prohloubil, v podstatě však přirozeně navazoval na ladění a ražení své povídkové prvotiny. Máme rovněž za to, že se mladý žurnalista v Drobných mincích ještě skoro vůbec neprojevoval jako budoucí žurnalista, měl pravděpodobně jiné vzory, i když plně přihlížel ke vkusu čtenářů novin a časopisů. Od začátku přitom tvrdil, že důležitou roli vždy hraje inspirace, „jejíž matkou je ovšem náhoda“.

Obecně vzato platí, že se Petr Fingal jak ve své pozdní tvorbě, tak i ve svém debutu inspiroval tzv. žánrovým realismem z pera regionálních autorů jako například F. X. Svobody nebo Františka Heritese. Ještě více však navazoval zejména na skici a humoresky Ignáta Herrmanna, jenž nepochybně ovlivnil většinu literátů, kteří tehdy nesdíleli dobové modernistické tendence a umělecké dílo považovali ze všeho nejvíce na svébytný zdroj poučení a zábavy: nikoli náhodou již v textech mladického literárního eléva je zjevná didaktická, zastřeně mravoučná linie. Fingalovi jako novináři a beletristovi měli později za zlé jeho konzervativní názory, a dokonce byl za tzv. první republiky paradoxně obviňován z jisté nacionalistické čili národovecké ideologie. To se samozřejmě ani trochu netýká jeho citlivého povídkového skicáře Drobné mince, jímž kdysi zahájil svou literární tvorbu.

Je začátek podzimu, a tak si připomeňme povídku Pro českou školu z pera mladického literáta, dnes již žel víc zapomenutého než pozapo-

menutého: „Za teplého večera kteréhosi z prvních dní zářijových zapadli jsme jednou s básníkem K. do rušné zahrady jisté plzeňské restaurace, jednak abychom ukojili žízeň, jež nás po celé parné odpoledne pronásledovala, jednak abychom si po dlouhé procházce rozsáhlým parkem lochoťským a vršinatým okolím s nevelkým zámečkem v středu, za sady se rozkládajícím v stínu odpočinuli. / Příjemný večer podával si ruku s teplou, pozdními květy provoněnou nocí. Zahradní restaurace dýchala milou intimitou a první ohnivé body zlatých hvězd, jež proskočily na temném rouchu, které obloha nad černou Plzní rozestřela, zářily vlídně na vedrem unavené město.“ Povídkář Fingal zde promlouvá jak rozkochaný lyrik, načrtává cosi jako předzpěv podzimu, přesto se ptáme: kdo by mohl být ten básník K.? Že by dekadent Leoš Křikava? Kdo ví.

(NE)KRITICKY

LADISLAVA LEDERBUCHOVÁ

Svět M. Jansové není malý

První próza básničky Markéty Jansové je krátká, drobná a zdá se, že tak rozsahem vychází vstříc svému názvu Svět je stále malý (s ilustracemi Soni Brabencové v edici Ulita vydala Knihovna města Plzně v roce 2026). Ale už v úvodní kapitole čtenář tuší, že dostal pozvání do sice malého prostoru, jenž se měří vzdáleností mezi katedrou a vysokoškolskými studenty při výuce lektorského kurzu angličtiny, ale jehož bonusem je i zákulisí společné pracovní lektorek, z nichž jedna je vypravěčkou svého osobního pedagogického příběhu zarámovaného začátkem a koncem semestru. Před ní o školním prostředí a jeho typických projevech daných konstantou vztahu učitel – žák vyprávěli vypravěči jiných autorů (bez ohledu na typ zobrazené školy připomeňme vedle J. Červenkové, J. Kohouta, Z. Šmída i nejpopulárnějšího J. Žáka), takže autorka Jansová odvážně vstoupila do arény žánru vyzbrojena zkušeností vysokoškolské lektorky a vybavila svou vypravěčku autobiografickými rysy.

Ty stylizovanou autenticitou ich-formy vnáší do její postavy originalitu pohledu mladé moderní ženy, která vědoma si svých náročných pedagogických závazků, má přesto pochopení pro nelehké postavení studentů. Vztah k nim vyjadřuje nejen profesní převahou angličtinářky, ale laskavým humorem využívajícím jak angličtinu, tak češtinu – její narativ je bohatý rčeními a úslovími, je to jazyk kultivované mluvy, ve své obraznosti se držící řečové tradice: v proudu živého vyprávění dokázal modifikovat pohled sůvy z nudlí, pád z višně, obavou sevřené půlky, radu nedráždit hada bosou nohou, stejně jako úhyb čerta před křížem či saze, které bouchly. Číst „zprávu“ o semestrové výuce nepřináší jen poučení o zákeřnosti písemné podoby některých anglických slov, již trpí studenti, ale i o zákeř-

nosti rozvrhu hodin, již trpí učitel, neboť přestávka vyplněná důležitou pracovní komunikací se studenty či kolegy už nepojme čas na toaletu. I učitelka je jen člověk. Člověk mající rád svou nelehkou práci, sympatizující se studenty, člověk unavený, a znova se vzchopivší.

M. Jansová napsala půvabnou knížku o učitelské profesi, již se originálně hlásí do kontextu děl výše jmenovaných autorů, svým seznamem „archetypů“ studentského chování adresně k Jaroslavu Žákovi, protože též své studenty třídí po vzoru přírodovědných řádů – ve skupině má „kejvala“, který při prezentaci řešení úkolu se vždy kývá, „šustila“, který si hraje s papírem – muchlá, sládá, šustí, „čučila“ udržujícího s vyučující nepřetržitý oční kontakt a další a další. Autorka napsala malou knížečku, jejíž titul inzeruje „malý svět“, ale už tematický odkaz k žánru tzv. školní povídky nebo románu titul zpochybňuje. A není jedinou možností zvětšení jeho významu, autorka totiž dokázala své vyprávění doplnit o řadu děl české a světové (anglofonní) literatury, jejíž tituly v mírné úpravě zvolila jako názvy svých kapitol. Nejde jen o vtipnou jednorázovou hru nabídnutou čtenáři, o rozluštění správného názvu, ale o výzvu, aby čtenář uvažoval o významových vztazích díla klasické literatury a obsahu dané kapitoly. Autorka tak svůj „stále malý svět“ rozšířila v prostoru i čase: odkazy se týkají literatury 19. a 20. století, např. Beznadějné vyhlídky, Přetěžká hodina, Tramvaj do stanice ouha, Nejapný žert, Mnoho povyku pro něco, Schíza a předsudek, Drsná je noc, Paní much... Originální kompoziční řešení, nápad zasluhující obdiv a pochvalu.

A chválou nebudeme šetřit ani v případě autorčina důsledného genderového nedělení „studujících“ na studenty a studentky; píše o „studentech“, zcela bezohledně k rozbujelému trendu feminizovat jména vyjadřující příslušnost člověka do sociální či profesní skupiny. Ona ví, že jazyk je konzerva, jejíž obsah nelze libovolně aktualizovat pro momentální či příležitostné užití a chutě. I proto je knížka Markéty Jansové větší, než se na první pohled zdá.

IVO FENCL

Svět je stále malý

Markéta Jansová se pro název své knížky (Svět je stále malý. Pro libris, edice Ulita. Plzeň 2026) inspirovala názvem románu *Svět je malý* (1984), který napsal David Lodge a odehrává se roku 1979. Je dobře možné, že autorka skutečný román o práci lektorky angličtiny nikdy nenapíše, a to především z toho důvodu, že ji zaměstnání vytěžuje a ona je zodpovědná, uvědomil jsem si nad její prací o jednom jediném semestru, vnímaném čidly pedagožky. Líbí se mi, že tituly kapitol vtipně parafrázuji názvy klasických děl. *Beznadějné vyhlídky*, *O nelidském údělu*, *Přetěžká hodina*, *Účastnice zájezdu*, *Tramvaj do stanice ouha*, *Nejapný žert*, *Mnoho povyku pro něco*,

Schíza a předsudek, Drsná je noc, Rozinky hněvu, Paní much, Učitelka je ve své třídě sama.

Markéta Jansová klade důraz na jistou stresovost situací pedagožky, spisovatelka si očividně zbytečně, a přece opakovaně v rovině subjektivně dokumentární klade otázku: „Zvládnu to?“ Začíná prvním dnem letního semestru, vše se sice odehrává v Plzni, ale někteří studenti a studentky denně dojíždějí z Prahy. Typickým problémem na úvod je špatně vytvořený rozvrh vyučovacích hodin: „*S Benem jste oba napsaní na obecnou část, takže někdo z vás musí vzít odbornou.*“ *Asi tuším, kdo ten někdo bude. S Benem učíme jednu skupinu „angličtiny pro umělce“ napůl, já v pondělí a on ve středu. Očividně jsme oba v prvním týdnu odučili totéž.*

Nic to nemění na skutečnosti, že byl autorčin vstřícný úsměv a postoj zástěrkou charakteristické vnitřní paniky. I do kotlů výuky! Perné bývají chvíle i pro některé studenty, když paní přednášející svou mateřštinu v hodinách takřka nepoužívá. Kritické období každého semestru vždy začíná ve čtvrtém týdnu a naší vypravěčce nedává práci ani tak odborná jako psychická příprava. To studenti jsou obvykle spíš v klidu a dvoutřetina učební skupiny bez problémů přijde na hodinu pozdě.

Vlajkovým předmětem Markéty Jansové je „angličtina pro cestovní ruch“, ale řešivá souběžně taky jiné ruchy a tajně prahne, aby směla studenty poprosit: „Nevyrobili byste si cedulky se jmény?“

Čas každého semestru letí neuvěřitelně rychle a přichází i předletní svlékání mezi studenty. „Jednou jsem dokonce zaregistrovala žabky na bosých nohou a minišaty se špagetovými ramínky.“ A naše vypravěčka dělá, co může, ale ani tak občas nepochopí, proč na ni kolegyně po ránu divně vejrají. „Říká se tomu syndrom podvodníka. Ničím se neprohřešíte... a stejně si připadáte jako hříšník. Když se přidá *overthinking*, nadměrné přemýšlení, má člověk o zábavu v hlavě postaráno.“ A co víc, uchyluje se někdy až ke konspiračním teoriím (znám to sám).

Budova školy je zachycena knihou spíš vágně, ale vlastní sdílená kancelář, kde tráví pedagožka přestávky, působí věrohodně; tak jako rozpaky nad výhodami a nevýhodami nejvzdálenější učebny „až ve věži“. Hrdinka mívá v noci divoké sny a ty „školní“ nejsou neobvyklé. Nešla někomu na obecné matematika? Vrací se to! Ve snech chodí naše angličtinářka „zásadně“ pozdě, zatímco v reálu se do školy neopozdila naprosto nikdy. Nikdy ani nezaspala a všude naopak chodí dřív. Ostatní tím až stresuje.

A je zde „dojezdový“ a „teprve“ třináctý týden. Ten nejhektičtější. Markéta Jansová během toho týdne mj. opravuje eseje, na předtermíny prahnou přijít dvě třetiny zkoušených. Zvláštní autorce připadá taky to, že až tehdy vidí studenty zblízka a ve „špičkovém rozlišení“. Už je pak čekají jen státnice a pár z nich jí pokaždé přiroste k srdci. O to horší může být loučení.

Svět je stále malý není žádným „akademickým románem“, ale na současné poměry ve školství je, řekl bych, jeho nad jiné vynikající náhražkou.

VLADIMÍR NOVOTNÝ

Necejch o Šmídovi

Kdyby se našel někdo pošetilý, kdo bedlivě zkoumá akademické publikace, určitě by si povšiml, že v rozsáhlém kompendiu V souřadnicích mnohosti, pojednávajícím o české literatuře v desetiletí 2000 až 2010, není o západočeském a poté pražském spisovateli Zdeňku Šmídovi víc než několik slov; pouze se tu připomíná vydání prózy Lesk a bída Čekání (z roku 2001). Zato v dřívější příručce V souřadnicích volnosti je Šmídovi věnována mnohem větší pozornost: má tu medailon a uvádí se i jeho tvorba z devadesátých let (jimž je příslušná publikace věnována). Nechybí tu však ani autorovy knihy vydané po roce 2000, rozuměj i ty, o nichž V souřadnicích mnohosti nenajdeme ani sebemenší zmínku.

S nadsázkou řečeno se Zdeněk Šmíd po roce 1990 stal autorem Cejchu, totiž románové kroniky o soužití a nesoužití českého a německého obyvatelstva v západočeském a severočeském pohraničí. O žádné jiné spisovatelově knize se tolik nepsalo a také ve zmíněné akademické publikaci je Šmíd představován v prvé řadě jako pisatel Cejchu. Vydal však plno knih již v sedmdesátých a osmdesátých letech a tenkrát si získal renomé především humoristického vyprávěče. Výrazně k tomu přispěl rovněž jeho „učitelský“ román Babinec, napsaný na základě autorových pedagogických zkušeností, román svého času náramně čtený a ceněný, z odstupu času možná dokonce poněkud přeceněný.

Do polistopadového času vstupoval Zdeněk Šmíd již jako čtenářsky úspěšný tvůrce. Každý spisovatel by však rád zaujal již svou první knihou a Šmídovou prvotinou se před devětačtyřiceti lety stala próza Sbohem, Dicku! (občas uváděná pod názvem Sbohem, Dicku). Byla vydána v pradávnm roce 1977 v Západočeském nakladatelství a měla na tehdejší dobu neuvěřitelně vysoký náklad deset tisíc výtisků, ačkoli šlo o titul z regionálního nakladatelství s převážně regionální tematikou a navíc šlo o první knihu neznámého literáta, přičemž ani pražského, ani brněnského. Přesto si jí ale ihned povšimla dokonce i s četnými problémy se potýkající předlistopadová literární kritika.

Pokud se nemýlím, jako první v Čechách tuto prvotinu Zdeňka Šmída recenzovala shodou okolností právě má maličkost. Ta pochvalná recenze vyšla v tehdy hojně čtených a nemálo ceněných Zemědělských novinách a v pozdějším rozhovoru s autorem jsem se ujistil, že ji tenkrát s uspokojením zaregistroval. Potom však recenze jako by nadobro zmizela v propasti zapomnění: pominula se z vůle vědeckého editora i ve Slovníku českých spisovatelů po roce 1945. Vadí? Nevadí. Recenzuji však českou prózu už jedenapadesát roků a jsem rád, že v literárněkritických začátcích došlo též na debut budoucího autora Cejchu.

AUTOŘI PLŽE

Stanislav Bukovský (1944 Plzeň) - výtvarník a publicista

Ivo Fencel (1964 Plzeň) - strážný, prozaik a publicista, žije ve Starém Plzenci

Helena Fikarová (1995 Plzeň) - lektorka jazyků, mentální koučka, prozaička a básnířka

Petra Kohoutová (1972 Plzeň) - učitelka češtiny pro cizince, prozaička

Peggy Kýrová (1970 Plzeň) - referentka, překladatelka, prozaička a publicistka

Ladislava Lederbuchová (1949 Plzeň) - bohemistka, literární kritička

Petr Mojžíš (1975 Plzeň) – lektor jazyků, básník, v současné době žije v Německu

Vladimír Novotný (1946 Praha) - bohemista, literární kritik, žije v Chodouni

Jindřich Vacek (1955 Plzeň) - redaktor, překladatel, prozaik

Vhrsti (1970 Rokycany) - výtvarník, ilustrátor, prozaik, publicista, žije ve Strašicích

Alena Zemančíková (1955 Praha) - dramaturgyně, redaktorka a publicistka

V PŘÍŠTÍM ČÍSLE ČTĚTE

Listopadovou prózu Vlasty Romanové

Ukázku z připravované knihy básní Marty Kastnerové

Mikropovídku Jitky Prokšové

TIRÁŽ

Plž – Plzeňský literární život

Ročník XXV. č. 10, říjen 2026

Náklad: 230 ks. ISSN 1213-9890

Vydává Knihovna města Plzně, p.o.

Redakce: Jana Horáková,

e-mail: horakovaj@plzen.eu, tel.: 378 038 206

Listy Ason-klubu: Helena Šlesingerová,

e-mail: slesingerova@plzen.eu, tel.: 378 038 200

Knihovna města Plzně, B. Smetany 13,
301 00 Plzeň, www.knihovna.plzen.eu

Číslo 10 sestavila Jana Horáková

Korektury: Vladimír Gardavský

Obálka, grafická úprava a typografie:

Miloslav Krist - ArtKrist

Tisk: MK-tisk, Miroslav Kratochvíl,

Cukrovarská 8, 301 00 Plzeň

Vydávání je povoleno

Ministerstvem kultury ČR

Evidenční číslo periodického tisku:

MK ČR E 13766

Knihovna Plzeň